

**LEGAL REGULATION OF ECONOMIC
RELATIONS IN SPECIFIC AREAS
AND SECTORS OF THE ECONOMY**

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.03.021>

УДК: 346.9

Ю.О. СЕРЕБРЯКОВА, канд. юрид. наук, доцент кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0002-2112-7188

В.І. НОВОШИЦЬКА, канд. юрид. наук, старший викладач кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0003-4008-8660

**ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ВАРТОСТІ НЕОБЛІКОВАНОЇ
ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Ключові слова: необлікована електрична енергія, вартість, суб'єкт господарювання, господарсько-правова відповідальність, відшкодування збитків, оперативно-господарські санкції.

Досліджено правову природу вартості необлікованої електричної енергії, нарахування якої є наслідком вчинення відповідних правопорушень у сфері господарювання. Звернено увагу на активну динаміку зміни позицій судових органів щодо поставленого питання та відсутність єдиної позиції щодо правової природи зазначених втрат. На підставі аналізу відповідних норм законодавства, наукових позицій та судової практики наведено аргументи та обґрунтовано, що вартість необлікованої електричної енергії у сфері господарювання за своєю правовою природою є збитками у формі вартості втраченого майна.

Постановка проблеми. Одним із правопорушень, що виникають у процесі постачання електричної енергії суб'єктам господарювання, є безоблікове споживання електричної енергії. Зазвичай наслідком виявлення такого правопорушення є складання акта про порушення та звернення електропостачальника до господарського суду з вимогою щодо стягнення вартості необлікованої електричної енергії. Для правильного вирішення спорів з таких справ важливим є розуміння правової природи позовної вимоги, адже саме від цього залежить визначення предмета доказування у справі. Водночас аналіз судової практики свідчить, що господарські суди або загалом не здійснюють правову оцінку таких втрат в процесі розгляду справ за позовами про стягнення вартості необлікованої електричної енергії, або така оцінка є дискусійною. Зокрема, вартість необлікованої електричної енергії у правозастосовній практиці кваліфікується і як оперативно-господарські санкції, і як збитки, і як оплата вартості електроенергії (особлива форма відповідальності). Однак, варто

Цитування: Серебрякова Ю.О., Новошицька В.І. Щодо правової природи вартості необлікованої електричної енергії у сфері господарювання. *Економіка та право*. 2021, № 3. С. 21—27. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.03.021>

відзначити активну динаміку зміни позицій судових органів щодо поставленого питання.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють зазначені відносини, є Господарський кодекс України (далі ГК України), Закон України від 13.04.2017 № 2019 «Про ринок електричної енергії», Правила роздрібного ринку електричної енергії, затверджені від 14.03.2018 постановою № 312 Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, проте в наведених нормативно-правових актах визначено тільки загальні положення щодо фіксації факту порушення користування електричною енергією та його наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій площині правові аспекти визначення правової природи вартості необлікованої електричної енергії досліджено опосередковано в контексті форм господарсько-правової відповідальності науковцями: О.О. Кикоть [1], Л.Р. Левчук [2], З.Ф. Татькова [3] та ін. Відповідальність у сфері енергоспоживання розглянули у своїх роботах О.А. Беяневич [4], Г.Д. Джумагельдієва [5]. Однак питання правової природи вартості необлікованої електричної енергії у сфері господарювання залишається дискусійним. Вищезазначене свідчить про актуальність теми дослідження.

Метою статті є конкретизація правової природи вартості необлікованої електричної енергії у сфері господарювання.

Виклад основного матеріалу. Позицію судових органів щодо вирішення спорів про стягнення вартості недооблікованої електричної енергії у сфері господарювання важко назвати усталеною. Досить тривалий час, до 14.01.2020, існувала практика вирішення спорів про стягнення вартості необлікованої електричної енергії з посиланням на норми про оперативно-господарські санкції, яка була спірною. Більшість судових рішень виносилося із зазначенням, що оперативно-господарською санкцією є відповідне рішення енергопостачальника про донарахування споживачу вартості електроенергії. Така позиція була обумовлена ухваленням Верховним Судом України постанови від 16.05.2011 у справі № 3-37гс11, де суд дійшов висновку, що «рішення постачальника електричної енергії про донарахування споживачу вартості недоврахованої спожитої електроенергії є саме опера-

тивно-господарською санкцією» [6]. Водночас траплялися й судові рішення, в яких оперативно-господарською санкцією визнавалося не рішення постачальника електричної енергії, а нарахування вартості не облікованої електричної енергії, спожитої внаслідок такого порушення (зокрема, постанова Вишого господарського суду України від 03.06.2013 № 5015/4892/12 [7]).

Проте існувала і практика господарських судів щодо стягнення вартості позаобліково спожитої електричної енергії як збитків. Так, наприклад, Вищий господарський суд України своєю постановою від 05.12.2012 № 5011-54/4922-2012 скасував постанову суду апеляційної інстанції та підтримав позицію суду першої інстанції, зазначивши, що з огляду на відсутність договірних відносин між сторонами нарахована енергопостачальником сума недоврахованої електричної енергії за своєю правовою природою є збитками, а не оперативно-господарською санкцією, як помилково вважав апеляційний господарський суд [8]. Вищий господарський суд України в постанові від 24.07.2013 у справі № 5010/1532/2012-9/65 зазначив таке: «Недоврахована електрична енергія — це збитки енергопостачальника через правопорушення споживача у сфері електроенергетики, які підлягають доказуванню з урахуванням приписів статті 225 ГК України та статей 22, 614 Цивільного кодексу України» [9]. Крім цього, з метою однакового застосування одних і тих самих правових норм у подібних правовідносинах Пленум Вишого господарського суду України у п. 13 р. 3 постанови від 16.12.2015 «Про узагальнення практики вирішення спорів, що виникають у сфері надання послуг з електропостачання» відзначив, що позаобліково спожита електрична енергія — це збитки енергопостачальника, завдані внаслідок вчинення правопорушень споживачем у сфері електроенергетики, які підлягають доказуванню з урахуванням приписів ст. 225 ГК України та ст.ст. 22, 614, 1212, 1213 Цивільного кодексу України (далі ЦК України).

Утім, Велика палата Верховного Суду у постанові від 14.01.2020 у справі № 910/17955/17 зайняла іншу правову позицію та відзначила, що нарахування за недовраховану електроенергію — це плата за поставлену електричну енергію, що не є ані оперативно-господарськими

санкціями, ані збитками у розумінні законодавства про електроенергетику [10]. Подібно-го висновку дійшов і Господарський суд Дніпропетровської області у рішенні від 19.04.2021 по справі № 904/7028/20, в якому наголошено, що відповідач не надав суду доказів на підтвердження оплати вартості електроенергії, не облікованої внаслідок порушення Правил роздрібного ринку електричної енергії, а тому не спростував доводи позивача щодо наявності боргу [11].

Окреслена судова практика свідчить про наявність проблеми кваліфікації вартості необлікованої електричної енергії, для вирішення якої варто уточнити ключові аспекти застосування таких форм господарсько-правової відповідальності, як оперативно-господарські санкції та відшкодування збитків, визначити особливості договірної заборгованості.

Визнання нарахування вартості необлікованої електричної енергії оперативно-господарською санкцією вбачається спірним із огляду на таке. Судова практика розгляду спорів про стягнення вартості необлікованої електроенергії, зокрема щодо перевірки правильності розрахунку обсягу необлікованої електричної енергії та її вартості, періоду нарахування тощо, перерахування вартості, — це переконливе свідчення того, що таке нарахування не є оперативно-господарською санкцією, оскільки це суперечить положенням законодавства щодо таких санкцій, а саме: 1) ч. 1 ст. 235 ГК України, відповідно до якої оперативно-господарські санкції є заходами оперативного впливу на правопорушника з метою припинення або попередження повторення порушень зобов'язання, що використовуються самими сторонами зобов'язання в односторонньому порядку. Нарахування вартості необлікованої електроенергії жодним чином не здатно оперативно припинити виявлене правопорушення; 2) ст. 237 ГК України, відповідно до якої оперативно-господарські санкції застосовуються стороною, яка потерпіла від правопорушення, у позасудовому порядку та без попереднього пред'явлення претензії порушнику зобов'язання. І тільки у разі незгоди з застосуванням оперативно-господарської санкції заінтересована сторона може звернутися до суду з заявою про скасування такої санкції та відшкодування збитків, завданих її застосуванням. Вказівка у законодавстві на

реалізацію такої форми відповідальності в односторонньому порядку виключає необхідність звернення до суду із приводу їхнього застосування, адже логічно у судовому порядку оскаржувати вже наслідки їхнього застосування. На немайновий характер оперативно-господарських санкцій неодноразово вказували і науковці.

З.В. Татькова слушно виділяє такі ознаки оперативно-господарських санкцій: спрямованість на негайне припинення або попередження порушення за допомогою оперативних заходів, наявність організаційного характеру [3, с. 8].

Т.І. Моргунова стверджує, що оперативно-господарські санкції мають на меті не тільки припинення порушення виконання господарських обов'язків і їхнього недопущення, а й мінімізацію їхніх негативних наслідків [12, с. 114].

Окрім окреслених ознак оперативно-господарських санкцій у науковій літературі також відзначається, що головна мета застосування оперативно-господарських санкцій полягає не у заходах організаційного характеру та відновленні майнової бази кредитора (його втрат майнового характеру, що сталися внаслідок порушення зобов'язання контрагентом), а у запобіганні виникненню та/або мінімізації втрат (збитків) кредитора шляхом припинення скоєння правопорушення контрагентом [13, с. 33].

Тому наведене значення набуває уточнення Д.О. Маріц про те, що у випадку незгоди із застосуванням оперативно-господарської санкції заінтересована сторона може подати до суду позовну заяву про її скасування та відшкодування збитків, завданих застосуванням такої оперативно-господарської санкції [14, с. 202].

Можна погодитися з аргументом Верховного суду на користь неможливості визнання вартості необлікованої електричної енергії оперативно-господарськими санкціями, оскільки «оперативно-господарські санкції застосовуються виключно за рішенням управленої сторони й спрямовані на корегування подальшої поведінки порушника господарського зобов'язання в майбутньому. Одностороннє визначення однією стороною господарського зобов'язання розміру боргу іншої сторони зазначеному не відповідає» [10].

Водночас оперативно-господарською санкцією може визнаватись тільки рішення поста-

чальника електричної енергії про нарахування вартості необлікованої спожитої електроенергії, на що опосередковано вказує і Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-06/249 «Про постанови Верховного Суду України, ухвалені за результатами перегляду судових рішень господарських судів», в якому оперативно-господарською санкцією є рішення постачальника електричної енергії про донарахування споживачу вартості спожитої електроенергії, у разі незгоди із застосуванням якої заінтересована сторона може звернутися до суду із заявою про скасування такої санкції та відшкодування збитків, завданих її застосуванням, а не стягнення вартості недоврахованої електроенергії.

Отже, наведені аргументи виключають можливість визнання нарахування вартості необлікованої електроенергії оперативно-господарськими санкціями.

Висновок судових органів про те, що необлікована електрична енергія є платою за поставлену електричну енергію, також є дискусійним.

Так, у судових актах не надається кваліфікація такої плати, водночас в обґрунтуваннях наявності підстав для задоволення відповідних позовів суди посилаються на акт про порушення правил користування електроенергією та рішення комісії, яке ухвалено за результатами розгляду такого акта.

До того ж плата за будь-який товар або послугу по суті є зобов'язанням. Звернення енергопостачальника до суду із позовом про стягнення такої плати свідчить про вплив строків виконання відповідного зобов'язання, а отже виникнення заборгованості. Зі свого боку заборгованість суб'єкта господарювання виникає тільки на підставі здійснення господарської операції, яка обов'язково відображається у бухгалтерському обліку суб'єкта господарювання. Наведені факти надають підстави стверджувати, що вартість необлікованої електричної енергії не є платою, зокрема і заборгованістю.

Безоблікове споживання електричної енергії на законодавчому рівні визначено правопорушенням на ринку електричної енергії (п. 4 ч. 2 ст. 77 Закону України від 13.04.2017 № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії»). До правопорушників застосовуються такі види господарських санкцій, як відшкоду-

вання збитків, штрафні санкції, оперативно-господарські санкції (ч. 1 ст. 216 та ч. 2 ст. 217 ГК України). Вартість необлікованої електричної енергії доцільно визначати збитками.

Згідно із п. 26 ч. 1 ст. 1 Законом України «Про ринок електричної енергії» електрична енергія — енергія, що виробляється на об'єктах електроенергетики і є товаром, призначеним для купівлі-продажу. Товар є складовою майна суб'єкта господарювання (ч. 6 ст. 139 ГК України), а отже, електроенергія є майном, а недоврахована електрична енергія — як обсяг електричної енергії, використаний споживачем або переданий транзитом в електромережі, що належать іншим власникам електричних мереж, але не врахований розрахунковими засобами комерційного обліку або врахований неправильно, є втраченим майном для електропостачальника. Вартість такого втраченого майна для постачальника визначається відповідно до вимог Закону України «Про ринок електричної енергії», а розраховується згідно з Правилами роздрібного ринку електричної енергії, які затверджені постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 312.

Водночас у п. 1.1.2 Правил роздрібного ринку електричної енергії під необлікованою електричною енергією розуміється обсяг електричної енергії, використаний споживачем або переданий транзитом в електромережі, що належать іншим власникам електричних мереж, але не врахований розрахунковими засобами комерційного обліку або врахований неправильно.

Згідно з ч. 1 ст. 224 ГК України учасник господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, повинен відшкодувати завдані цим збитки суб'єкту, права або законні інтереси якого порушено. Згідно з ч. 1 ст. 225 ГК України до складу збитків, що підлягають відшкодуванню особою, яка допустила господарське правопорушення, входять: вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства.

Закріплений на законодавчому рівні склад збитків позитивно оцінюється і у науковій площині. Так, збитки визначаються науковцями як «об'єктивне зменшення будь-яких

майнових та немайнових благ суб'єкта, права або законні інтереси якого порушено внаслідок неправомірної поведінки учасника господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, яке проявляється у витратах, зроблених управленою стороною, втраті, знищенні або пошкодженні її майна, а також не одержаному прибутку, який управлена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною, компенсація якого спрямована на відновлення майнових прав управленої сторони» [15, с. 8].

Водночас такі збитки З.В. Татькова визнає компенсаційними, адже вони відшкодовуються у грошах відповідно до реальної вартості втраченого чи пошкодженого майна [3, с. 7–8].

Отже, вартість необлікованої електричної енергії за правовою природою є збитками у формі вартості втраченого майна, тож відповідні спори повинні вирішуватись в порядку визначеному для спорів щодо стягнення збитків.

Тому набуває значення врахування Великою палатою Верховного Суду у постанові від 14.01.2020 у справі № 910/17955/17 визначення збитків, яке закріплено не у ГК України, а у п. 1.2 Правил користування електричною енергією, які було затверджено постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 31.07.1996 № 28, а саме, визначення збитків як витрат, недоотриманої вигоди (за винятком доходу від реалізації недоврахованої електричної енергії) постачальника електричної енергії або електропередавальної організації (основного споживача), яких вони зазнали внаслідок неправомірних дій споживача [10]. Спірність наведеної аргументації полягає у дії принципу верховенства закону, а отже, недопущення невідповідності законам положень підзаконних нормативно-правових актів. Попри це, вказані Правила користування електричною енергією втратили чинність.

У пп. 5.5.5 чинних Правил роздрібного ринку електричної енергії, які затверджені постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 312, на споживача електричної енергії покладено зо-

бов'язання «не допускати безоблікового користування електричною енергією від технологічних електричних мереж споживача, а також відшкодовувати збитки, завдані оператору системи та/або споживачу (основному споживачу), у разі виявлення безоблікового користування електричною енергією від технологічних електричних мереж споживача». Отже, у наведеній нормі згадується тільки така форма відповідальності за безоблікове користування електричною енергією, як відшкодування збитків.

Очевидно, що доказування по справам про стягнення збитків є досить складним процесом, адже вимагає наявності повного складу господарського правопорушення. На цей факт звернено увагу Верховним судом у процесі розгляду справи № 908/3049/19. Зокрема, у постанові від 19.03.2021 по справі № 908/3049/19 суд відхилив посилання відповідача про необхідність встановлення складу цивільного правопорушення як обов'язкової умови для застосування цивільно-правової відповідальності у вигляді відшкодування збитків, «оскільки предметом спору у даній справі є не відшкодування збитків, а стягнення вартості електроенергії, необлікованої внаслідок порушення споживачем ПКЕЕ, і в даному випадку для донарахування споживачу суми недоврахованої електроенергії визначальним є саме факт порушення ПКЕЕ» [16].

Отже, визнання вартості необлікованої електричної енергії збитками вимагає в процесі розгляду судом таких справ встановлення не тільки факту порушення правил користування електричною енергією, а й заподіяння цим порушенням збитків постачальникові та причинно-наслідкового зв'язку між порушенням та заподіяними збитками, вини.

Зважаючи на це, задля захисту суб'єктом господарювання своїх прав за позовами постачальників електричної енергії про стягнення вартості недоврахованої електроенергії, досить спростувати хоча б одну з обов'язкових підстав для її застосування.

Наприклад, довести те, що наявні у відповідному приміщенні електричні прилади, обладнання для освітлення та інше не дали б можливості використати такий обсяг електричної енергії, який врахований під час нарахування вартості недоврахованої електричної енергії.

Висновки. Спори про стягнення вартості спожитої необлікованої електричної енергії у сфері господарювання є спорами щодо стягнення збитків, а вартість необлікованої електричної енергії за своєю правовою природою є збитками у формі вартості втраченого майна.

Предметом подальших наукових досліджень може стати розроблення та обґрунтування пропозицій щодо доказування в процесі розгляду господарськими судами справ за позовами про стягнення вартості спожитої необлікованої електричної енергії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кикоть О.О. Господарсько-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАПрН України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2013. 20 с.
2. Левчук Л.Р. Господарсько-правова відповідальність підприємців за порушення на споживчому ринку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2008. 19 с.
3. Татькова З.Ф. Підстави, види та форми господарсько-правової відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2010. 19 с.
4. Беляневич О.А. Про деякі особливості відповідальності споживача в договірних відносинах енергопостачання. *Вісник господарського судочинства*. 2005. № 2. С. 172—179.
5. Джумагельдієва Г.Д. Щодо відповідальності за порушення договірних режимів енергоспоживання. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 1 (9). С. 212—222.
6. Постанова Верховного Суду України від 16.05.2011 у справі № 3-37гс11. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/16062647> (дата звернення: 10.07.2021).
7. Постанова Вишого господарського суду України від 03.06.2013 у справі № 5015/4892/12 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31727904> (дата звернення: 10.07.2021).
8. Постанова Вишого господарського суду України від 05.12.2012 у справі № 5011-54/4922-2012 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27881522> (дата звернення: 10.07.2021).
9. Рішення Вишого господарського суду України від 24.07.2013 у справі № 5010/1532/2012-9/65. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/32611222> (дата звернення: 10.07.2021).
10. Постанова Великої палати Верховного Суду від 14.01.2020 у справі № 910/17955/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87053623> (дата звернення: 10.07.2021).
11. Рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 19.04.2021 у справі № 904/7028/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96340718> (дата звернення: 10.07.2021).
12. Моргунова Т.І. Господарські санкції як правовий засіб відповідальності у сфері господарювання. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 14. С. 109—116. <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.14.13>
13. Актуальні проблеми правового регулювання розвитку підприємницької діяльності в Україні. За ред. чл. кор. АПрН України, Н.М. Мироненко. Київ-Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 368 с.
14. Маріц Д.О. Заходи оперативного впливу на порушника договірної зобов'язання з оплатної реалізації майна. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право*. 2011. Вип. 1. С. 201—205.
15. Новошицька В.І. Відшкодування збитків у сфері господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Донец. нац. ун-т ім. В. Стуса. Вінниця, 2017. 20 с.
16. Постанова Верховного Суду від 19.03.2021 у справі № 908/3049/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/-96377054> (дата звернення: 02.07.2021).

Надійшла 07.08.2021

REFERENCES

1. Kykot O.O. Hospodarsko-pravova vidpovidalnist yak vyd yurydychnoi vidpovidalnosti: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. NAPrN Ukrainy, NDI pryvat. prava i pidpriumnytstva im. F.H. Burchaka. Kyiv, 2013. 20 p. [in Ukrainian].
2. Levchuk L.R. Hospodarsko-pravova vidpovidalnist pidpriumtsiv za porushennia na spozhyvchomu rynku: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. NAN Ukrainy, In-t ekon.-prav. doslidzh. Donetsk, 2008. 19 p. [in Ukrainian].
3. Tatkova Z.F. Pidstavy, vydy ta formy hospodarsko-pravovoi vidpovidalnosti: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. NAN Ukrainy, In-t ekon.-prav. doslidzh. Donetsk, 2010. 19 p. [in Ukrainian].
4. Belianevych O.A. Pro deiaki osoblyvosti vidpovidalnosti spozhyvacha v dohovirnykh vidnosynakh enerhopostachannia. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva*. 2005. No. 2. P. 172-179 [in Ukrainian].
5. Dzhumaheldiieva H.D. Shchodo vidpovidalnosti za porushennia dohovirnykh rezhymiv enerhospozhyvannia. *Visnyk Vyshchoi rady yustytysii*. 2012. No. 1 (9). P. 212-222 [in Ukrainian].

6. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 16.05.2011 u spravi No. 3-37hs11. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/16062647> [in Ukrainian].
7. Postanova Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 03.06.2013 u spravi No. 5015/4892/12 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31727904> [in Ukrainian].
8. Postanova Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 05.12.2012 u spravi No. 5011-54/4922-2012 URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27881522> [in Ukrainian].
9. Rishennia Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy vid 24.07.2013 u spravi No. 5010/1532/2012-9/65. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/32611222> [in Ukrainian].
10. Postanova Velykoi palaty Verkhovnoho Sudu vid 14.01.2020 u spravi No. 910/17955/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87053623> [in Ukrainian].
11. Rishennia Hospodarskoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 19.04.2021 u spravi No. 904/7028/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96340718> [in Ukrainian].
12. Morhunova T.I. Hospodarski sanktsii yak pravovyi zasib vidpovidalnosti u sferi hospodariuvannia. *Yurydychnyi biuleten*. 2020. Iss. 14. P. 109-116. <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.14.13> [in Ukrainian].
13. Aktualni problemy pravovoho rehuliuвання rozvytku pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini. Za red. chl. kor. APrN Ukrainy, N.M. Myronenko. Kyiv-Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 2008. 368 p. [in Ukrainian].
14. Marits D.O. Zakhody operatyvnoho vplyvu na porushnyka dohovirnoho zoboviazannia z oplatnoi realizatsii maina. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriya: Pravo*. 2011. Iss. 1. P. 201-205 [in Ukrainian].
15. Novoshytska V.I. Vidshkoduvannia zbytkiv u sferi hospodariuvannia: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. Donetsk. nats. un-t im. V. Stusa. Vinnytsia, 2017. 20 p. [in Ukrainian].
16. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 19.03.2021 u spravi No. 908/3049/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96377054> [in Ukrainian].

Received 07.08.2021

Y.O. Serebriakova

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2112-7188

V.I. Novoshytska

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4008-8660

REGARDING THE LEGAL NATURE OF THE COSTS ON UNACCOUNTED ELECTRICITY IN SPHERE OF ECONOMY

The article is devoted to the study of the legal nature of the cost of unaccounted electricity, the calculation of which is a consequence of the commission of relevant offenses in sphere of economic activities. Attention is drawn to the problem of qualification of the cost of unaccounted electricity and the active dynamics of changing the positions of the judiciary on the issue, the lack of a common position on the legal nature of these losses.

It is noted that economic courts do not make a legal assessment of such losses in the process of considering cases for cost recovery of unaccounted electricity or such an assessment is debatable. It is noted also that the cost of unaccounted electricity in law enforcement practice qualifies as operational-economic sanctions, and as losses, and as payment for the cost of electricity (a special form of liability). In this regard, the key aspects of the application of such forms of economic and legal liability as operational-economic sanctions and compensation for losses are analyzed, the features of contractual debt are determined.

Arguments are given that exclude the possibility of recognizing the accrual of the cost of unaccounted electricity by operational-economic sanctions. It is proved that the cost of unaccounted electricity is not a payment for the supplied electricity, including debt.

Based on the analysis of the relevant rules of economic legislation and special regulations governing relations in the electricity market, and according to scientific positions on forms of economic liability and judicial practice of recovery of unaccounted electricity, arguments are presented and it is substantiated that disputes on recovery of unaccounted electricity in the field of economic activities are disputes over the recovery of losses, and the value of unaccounted electricity in the field of economic activities by its legal nature are losses in the form of the value of lost property.

Keywords: unaccounted electricity, cost, economic entity, economic and legal liability, damages, operational-economic sanctions.